

İNANÇ TURİZMİ BAĞLAMINDA SARATLI HALKININ HACI BEKTAŞ VELİ YILI FARKINDALIĞI

AWARENESS OF THE HAJI BEKTASH VELI YEAR OF THE PEOPLE OF SARATLI IN THE PERSPECTIVE OF FAITH TOURISM

YAVUZ SELİM DENİZ*

Sorumlu Yazar

HAKKI ÇILGINOĞLU**

MUHARREM AVCI***

Öz

Anma ve Kutlama Programları UNESCO tarafından düzenlenen uluslararası programlardan biridir. Bu programın düzenlenme amacı kültürlerarası ilişkileri geliştirmek, hoşgörüyü arttırmak, programa dâhil edilen kişileri dünyaya tanıtmaktır. Hacı Bektaş-ı Veli'nin vefatının 750'nci Yıldönümüne tekabül eden 2021 yılı UNESCO tarafından Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı ilan edilmiştir. Hacı Bektaş-ı Veli'nin doğa ve insan sevgisi Anma ve Kutlama Programlarına alınmasında önemli ölçütlerden biridir. Bu araştırmada Alevi-Bektaşî kültürüne mensup olan Aksaray ili Saratlı Kasabası evreninde, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak 30 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemi ile yorumlanmıştır. Araştırmanın kapsam ve amacı itibarıyla katılımcılara yöneltilen sorular farklı başlıklar altında toplanmış, 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına ilişkin farkındalıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre katılımcıların UNESCO 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına dair farkındalıklarının yüksek olduğu tespit edilirken, Anma Yılına yönelik yapılan reklam ve tanıtım faaliyetlerinin yetersiz kaldığı ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: UNESCO, Anma ve Kutlama Programları, Hacı Bektaş-ı Veli, İnanç Turizmi, Aksaray.

Abstract

Commemoration and Anniversaries Programs are one of the international programs organised by UNESCO. The aim of organising this program is to develop intercultural relations, introduce the people included in the program to the world. The respect of universe is one of the important criteria for the inclusion of Haji Bektash Veli in the UNESCO Programs. In this research, 30 people were interviewed using semi-structured interview techniques in the population of Saratlı Town of Aksaray province, data was interpreted by a descriptive analysis method. According to the purpose the research, the questions posed to the participants were collected under separate headings, an attempt was made to determine their awareness of the 2021 Haji Bektash Veli Anniversary Year. The opinions of UNESCO on why 2021 was declared the Year of Haji Bektash Veli, the level and adequacy of the introduction of the Haji Bektash

Araştırma Makalesi / Künye: DENİZ, Yavuz Selim vd. "İnanç Turizmi Bağlamında Saratlı Halkının Hacı Bektaş Veli Yılı Farkındalığı". Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi 109 (Mart 2024), 257-270. <https://doi.org/10.60163/tkcbva.1290502>.

* Bilim Uzmanı, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-mail: yavuz9500@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1452-0408.

** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, E-mail: hcilginoglu@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6787-3397.

*** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, E-mail: mavci@kastamonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0264-1181.

Veli Year were taken. According to the results of the research, while it was determined that their awareness of the UNESCO 2021 Haji Bektash Veli Year was high, it was revealed that the advertising activities for the Commemoration Year were insufficient.

Keywords: UNESCO, Commemorations and Anniversaries Programs, Haji Bektash Veli, Faith Tourism, Aksaray.

Giriş

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) uluslararası programlarından biri olan Anma ve Kutlama Yıldönümleri kapsamında, 2021 yılında 3 önemli Türk büyüğünün¹ ölüm ve doğum yıldönümlerinde anılması yönünde karar alınmıştır. Anma Programlarının düzenlenme amacı, toplumda öne çıkan ve diğer toplumların da ortak değeri olan kişilerin anılarını yaşatarak, ülkeler ve milletler arası yakınlaşmayı sağlamaktır. Hacı Bektaş-ı Veli'nin vefatının 750'nci yıldönümü münasebetiyle Azerbaycan, İran, Kuzey Makedonya ve Romanya'nın desteği ile Türkiye ve tüm dünyada anma programlarının yapılması doğrultusunda görüş birliğine varılmıştır (UNESCO, 2023).

Hacı Bektaş-ı Veli'nin Anadolu'da sağladığı hoşgörü ortamı, birlik ve beraberlik çağrısının yankılarının günümüzde halâ devam ediyor olması, UNESCO'nun Anma ve Kutlama Programlarına alınmasında büyük etkiye sahiptir. Bu araştırmada Aksaray iline bağlı Saratlı Kasabasında yaşayan halkın UNESCO 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına ilişkin farkındalıkları, Anma Yılı'nın Türkiye'de duyurulma ve tanıtılma yeterliliğine ilişkin görüşleri alınmıştır. *Literatür* ve görüşme verileri, Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına dair toplumsal farkındalık oluşturabilmek gayesi ile inanç ve kültür öğeleri ile harmanlanarak yorumlanmıştır.

1. İnanç Turizmi

İnanç, bireylerin yaşamını, davranışlarını ve hayatta izleyeceği yolları işaret eden kimi ipuçları içeren içgüdü olarak tanımlanmaktadır. İnanç, ahlak, gelenek ve görenek ile birleşerek nesilden nesile aktararak toplumun yapısını oluşturmaktadır (Turan, 2017, 119-120). İnanç turizmi, olağan turizm getirisi olarak bilinen ekonomik fayda dışında, manevi faydası olan bir turizm çeşididir. İnanç turizmi, eski çağlardan bu yana süregelen en eski turizm çeşididir denilebilir. Buna göre, inanç turizmi amaçlı ilk seyahatler Yahudi, Hristiyan ve Müslüman toplumlarının ortak kutsal beldesi olan Kudüs'e yapılmıştır (Besant ve Palmer, 2022, 25).

İnanç turizmi, dinlerin kutsallık atfettiği mekânları ziyaret etmek, bu esnada konaklama, yiyecek içecek hareketlerine katılmak suretiyle gelişen bir turizm çeşididir (Kervankıran, Eryılmaz, 2017: 277). Ancak inanç turizmi yalnızca yeme-içme ve gezme hareketlerinden ibaret görülmemelidir. İzudin ve ark. (2022, 37) göre, din ve kültür tabanlı olmak kaydı ile gelenekleri ile canlı kalmayı başaramış toplumların kutsallık atfettiği mekânları ziyaret etmek inanç turizmi kapsamında değerlendirilmektedir. Bireylerin inanç güdüsü ile yaptıkları tüm seyahatler, dini çerçevede düzenlenen festivaller, etkinlikler, anma programları inanç turizminin türlerini oluşturmaktadır. İnsanları inanç turizmine yönlendiren diğer etmenler; dini rivayet ve hadiselerin gerçekleştiği yerler, dini törenler, ibadetlerdir.

1 Bu kişiler arasında Ahi Evran-ı Veli ve Yunus Emre bulunmaktadır. Ahi Evran-ı Veli'nin 850'nci doğum, Yunus Emre'nin vefatının 700'üncü yıldönümü dolayısıyla Türkiye, Azerbaycan, Bosna-Hersek, Kuzey Makedonya, Özbekistan, İran ve tüm dünyada anılması kararlaştırılmıştır.

İnanç ve kültür merkezlerinin ziyaret edilmesi ile birlikte kültürlerarası deneyim elde edilmesinin amaçlandığı inanç turizminde, farklı din ve kültürlerle yönelik hoşgörü ve *empati* duyguları da geliştirilmektedir (Moscarelli vd., 2020, 5). Din amaçlı ziyaretler, bir nevi kutsanarak, ruhî açıdan aydınlanma sağlamaktadır. Bununla birlikte dünyevi ayrılıklardan sıyrılıp, yaratıcıya ve yaratılanlara karşı bir farkındalığa sahip olmayı sağlayan bir araçtır (Şeriati, 2007, 14).

Son yıllarda, *klasik* turizmin yan dallarını oluşturan *alternatif* turizm çeşitleri içerisinde, inanç turizminin yükselişe geçtiği görülmektedir (Ungureanu, 2023, 583). Günümüzde teknolojinin ve sosyal medyanın sağladığı erişim kolaylığı, dünya üzerindeki turizm *destinasyonlarının* kısa yoldan tanınmasının yolunu açmıştır (Çelenk, 2022, 137). Böylece farklı dinleri ve kültürleri tanımak, dinî gereklilikleri yerine getirmek isteyen bireyler için çekim merkezlerinin sayısı arttırılmaktadır (Gaitanos, 2023, 16).

Dünyada farklı dinlere ait birçok inanç turizmi merkezi bulunmaktadır. Gündüz'den (2020, 73) edinilen bilgiye göre, dünyanın ünlü inanç turizmi merkezleri; Mekke, San Vitale *Bazilikası*, Cennet Tapınağı, Bahai Bahçeleri, Vatikan, Wat Rong, Khun, Aziz Basil *Katedrali*, Paro Taktsang ve Kudüs'tür. Türkiye'de ziyaret edilebilecek inanç turizmi merkezleri; Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı ve Müzesi, Ahi Evran Camii ve Türbesi, Aziz Nikolas Kilisesi, Deyrulzafaran Manastırı, Eyüp Sultan Türbesi, Göbeklitepe, Mevlana Müzesi, Sümela Manastırı'dır (Temizkan vd., 2020, 188-189).

2. UNESCO'nun Anma ve Kutlama Programları

UNESCO din, dil, kültür ayrımı gözetmeksizin tüm insanlık için gerekli olan sevgi ve barışı teşvik etmek ve yaymak amacı gütmektedir (Timur, 2000, 255). Bu amaç doğrultusunda her ülkenin sınırları içerisinde tarihi önem taşıyan yapılar, toplumların geçmişten günümüze getirdiği gelenek ve görenekleri kayıt altına alınarak, üye ülkelerin Milli Komisyonları tarafından her 2 yılda bir UNESCO Genel Sekreterliğine sunulmaktadır. Söz konusu öneriler uzmanlar tarafından somut ya da somut olmayan kültürel miras niteliğine göre düzenlendikten sonra uluslararası çapta düzenlenen programlara dâhil edilmektedir. Bu programlara 10 Yıl, Hafta ve Gün Programı (Teknoloji ve Bilim), Öğrenen Şehirler Ağı (Sosyal İletişim), Yaratıcı Şehirler Ağı (Gastronomi, Zanaat, Müzik, Tasarım), Dünya Kitap Başkenti, Anma ve Kutlama Programları örnek verilebilir.

UNESCO Anma ve Kutlama Programları genel direktörlüğün gözetiminde süregelen önemli bir süreçtir. Bu programın amacı ülkelerin önemli kişilerini dünyaya tanıtmak, farklı kültürlerle yönelik farkındalığı arttırmak, konu üzerinde yapılacak bildiri, kitap, makale gibi çalışmalar vasıtasıyla kültürlerarası etkileşimi ve anlayışı sağlamaktır (Tocatlian, 1995, 149).

Anma ve Kutlama Programlarının etkisi konusunda en dikkat çekici sonuca Yılmaz'ın (2012, 226) yaptığı derleme makalesinde ulaşılmıştır. Mevlana'nın doğumunun 800'üncü yıldönümü dolayısıyla 2007 yılı Mevlana Celeleddin-i Rumi Anma Yılı ilan edilmiştir. Söz konusu araştırmanın bulgularında Türkiye ve dünyada Mevlana Yılı içerikli 167 bilimsel faaliyet tespit edilmiştir. Bu sayının 127'si dergi yayınları iken, kalanını kitap, tez, bildiri gibi bilimsel yayınlar oluşturmuştur. Anma Yılı kapsamında gerçekleştirilen bütün bilimsel faaliyetler neticesinde Mevlana'nın var olan eserlerinin yanı sıra, farklı eserlerine de ulaşılrken, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Konya Valiliğinin ortak çalışmaları sonucunda Mevlana Müzesinde iç ve dış mekân iyileştirmesine gidilmiştir. Sonuç olarak hem akademik çalışmaların

sayısı artmış hem de bir inanç turizmi merkezi olarak Mevlana Müzesi son şeklini almıştır.

Türkiye’de 1981-2023 yılları arasında Doğum ve Ölüm Yıldönümleri kapsamında UNESCO tarafından 33 yıldönümü kabul edilmiştir. Anma Programlarına dâhil edilen ilk yıl dönümü 1981 yılında Mustafa Kemal Atatürk’ün doğumunun 100. yılı (1981), en son kabul edilen yıl dönümü ise 2023 yılında Aşık Veysel’in vefatının 50. yıldır.

UNESCO’nun 2-27 Kasım 2019 tarihinde gerçekleştirilen 40’ıncı konferansında, Hacı Bektaş-ı Veli’nin 750’nci ölüm yıldönümü olan 2021 yılı Türkiye, Azerbaycan, İran, Kuzey Makedonya ve Romanya’nın desteği ile ulusal ve uluslararası çapta Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı ilan edilmiştir (UNESCO, 2022).

2.1. Aksaray İlinin Tarihi ve Turizm Değerleri

Aksaray², tarihte Kapadokya olarak bilinen kutsal bölgenin batısında kurulmuş antik bir şehirdir (Özkan, 1994, 160). Bölgede yapılan araştırmalar ilin geçmişte Asur, Mısır, Hitit, Lidya, Pers, Antik Makedonya Krallığı, Antik Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Devleti’nin egemenliği altına girdiğini, tarihi kalıntının en çok Antik Roma ve Bizans çağından kaldığını göstermektedir (Deniz, 2017, 227). Buna ilaveten Anadolu Selçuklu Döneminde gerçekleşen Moğol istilasında en fazla tahribata uğrayan yerleşim yerlerinden biridir (Deniz, 2001, 226).

Aksaray Osmanlı Devleti’nin topraklarına katıldığında tarihler 1570’lerin sonunu göstermektedir (Konyalı, 1974, 468-469) ve bu dönemde Osmanlı İdaresi tarafından bir sancak (idari bölge) olmaktan ziyade kaza (ilçe) olarak kullanılmış, cumhuriyetin ilk yıllarında vilayet statüsü almıştır (Can, 2022, 130). Aksaray, siyasal ve idari öneminin yanı sıra Kapadokya çevresindeki yerleşim yerleri içerisinde kültür, inanç ve tabiat turizmi potansiyeli en yüksek illerden biridir (Temel ve Saçık, 2014, 118).

Tablo 1’de gösterildiği üzere Aksaray ilinde 31 kültür ve inanç turizmi destinasyonu (varış noktası) tespit edilmiştir. Tablo 1.1’de ise Aksaray ilinde tespit edilen alternatif turizm çeşitleri verilmiştir. İlgili tablolar incelendiğinde arkeoloji, sanat tarihi, antropoloji, kültür turizmi gibi disiplinler açısından önem arz eden eski yerleşim yerinin Aşıklıhöyük³ olduğu görülmektedir.

2 Aksaray adı Selçuklular döneminde aynı adla anılırken Karamanoğulları ve Osmanlı Döneminde Aksara olarak tanınmıştır (Deniz, 1998, 90).

3 Aşıklıhöyük kazıları 1989 yılında Prof. Dr. Ufuk ESİN tarafından başlatılmıştır. Yüzey araştırması sonrası başlayan kazılarla birlikte Aşıklıhöyük halkının yaşam tarzı, evleri, kullandıkları eşyalara kadar veri elde edilmiştir. Bu verilere göre Aşıklıhöyük yerleşik hayata geçişin temellerinin atıldığı ilk yerleşim yeridir. Fransız antropolog Lévi-Strauss’a göre Aşıklıhöyük’te yapılan evlerin biçimi insanların toplum içerisindeki statüsünü ifade etmektedir. Ayrıca Aşıklıhöyük’ü önemli kılan keşif, avcı toplayıcılıktan neolitik tarım dönemine geçişin merkezi olduğunun ortaya çıkarılması ve tarihte ilk beyin ameliyatının gerçekleştirilmiş olmasıdır. Cerrahi operasyonun gerçekleştirildiği kafatası günümüzde Aksaray Müzesinde sergilenmektedir (Buitenhuis, 1997, 655).

Tablo 1: Aksaray İlindeki Kültür ve İnanç Destinasyonları

Destinasyon Adı	İnanç Destinasyonu	Kültür Destinasyonu	İnşa Tarihi	İnşa Dönemi	Bulunduğu Yer
Ala Kilise	*		10-11. yy	Bizans	Belisırma
Antik Nora (Mokissos) Kenti		*	M.Ö. 3. yy	Antik Dönem	Helvadere
Acemhöyük		*	M.Ö. 3000	Asur Ticaret Kolonileri	Yeşilova
Aşıklıhöyük		*	M.Ö. 8200	Avcı-Toplayıcı Dönem	Kızılkaya
Aya Gregorius Theologos Kilisesi	*		3-4. yy	Bizans	Güzelyurt
Ağaçaltı Kilisesi	*		9-10. yy	Bizans	Ihlara
Bahattin Samanlığı Kilisesi	*		10. yy	*	Belisırma
Çanlı Kilise	*		11.ci yy	Bizans	Akhisar
Direkli Kilise	*		9. yy	Yunan	Belisırma
Eğri Taş Kilisesi	*		10. yy	Bizans	Ihlara
Ervah Kabristanlığı	*		12.yy	Selçuklu Dönemi	Merkez
Güvercinkayası Höyüğü		*	M.Ö 5.yy	Orta Kalkolitik Dönem	Çatalsu
Karagedik Kilisesi	*		10-11. yy	Geç Bizans Dönemi	Ihlara
Kokar Kilisesi	*		9. yy	Bizans Dönemi	Ihlara
Kırkdamaltı Kilisesi	*		12.yy	II. Mesud Dönemi	Ihlara
Kızıl Kilise	*		5-6. yy	Erken Bizans	Sivrihisar
Malik Mahmud Gazi Hangâhı		*	12.yy	Selçuklu	Merkez
Pürenliseki Kilisesi	*		10.yy	Bizans	Ihlara
Selime Katedrali	*		8.yy	Bizans	Selime
Somuncu Baba Türbesi	*		14.yy	Osmanlı	Merkez
Sümbüllü Kilisesi	*		M.S.?	*	Ihlara
Yüksek Kilise	*		4.yy	Bizans	Güzelyurt
Yılanlı Kilise	*		9.yy	Bizans	Ihlara
Zinciriye Medresesi		*	13.yy	Karamanoğlu Beyliği	Merkez

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aksaray İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2022; veriler yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

Aksaray'daki tarih öncesi yerleşim yerlerinden bir diğeri Acemhöyük'tür. Asurlar, Tunç Çağı'nın Mezopotamya'sındaki en gelişmiş millet olan Sümerlerin başkenti Ur ve çevresindeki topluluklar ile ticaret amacıyla İç Anadolu'ya yerleşmişler (Acemhöyük bu yerleşim yerlerinden biridir) yazı ve haberleşme alanında çağ atlamışlardır (Michel, 2003, 52).

Acemhöyük kazıları 1989'dan beri Prof. Dr. Aliye ÖZTAN tarafından yürütülmektedir (Tuna vd., 2021). 1960 yılında İngiliz arkeolog James Melleart'ın başlattığı Çatalhöyük kazısı ile başlayan süreç, İç Anadolu Bölgesi'nde yapılan kazılarda çıkarılan heykel, çanak ve çömlekler vb. tarihi eserler, kültür ve inanç turizmine katkı sağlamış, bu kaynağın önemli bir paydaşı da Aksaray olmuştur (Melleart, 1962, 135).

Tablo 1.1: Aksaray İlindeki Diğer Alternatif Turizm *Destinasyonları*

<i>Destinasyonlar</i>	<i>Tarih</i>	<i>Kültür Turizmi</i>	<i>İnanç Turizmi</i>	<i>Tabiat Turizmi</i>	<i>Termal Turizm</i>	<i>Festival Turizmi</i>
Bezirhane	M.S. 1200	*	*			
Doğala Han	M.S. 1250	*				
Sultanhanı	M.S. 1229	*				
Gelveri Evleri	1923	*	*			
Ihlara Vadisi	Doğal			*		
Ziga Kaplıcaları	Doğal			*	*	
Bozkurt Düzlüğü	Doğal			*		*
Narlıgöl	Doğal	*		*		
Gazi Emir Yeraltı Şehri	Antik Hitit	*	*			
Ağzıkarahan	1240	*				
Aziz Mercurius Yeraltı Şehri	M.S. 250	*	*			
Kırkgöz Yeraltı Şehri	M.S.?					
Bekâr Sultan Türbesi	1075	*	*			
Saratlı Kültür, Sanat Turizm Festivali	2007	*	*			*

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Aksaray İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2022; veriler yazarlar tarafından derlenerek oluşturulmuştur.

2.2. Saratlı Kasabasının Kültür ve İnanç Turizmi Değerleri

Saratlı Kasabası Aksaray ilinin Gülağaç ilçesine bağlı 2000 nüfuslu bir yerleşim yeridir. Aksaray-Nevşehir karayolu üzerine kurulmuştur ve Nevşehir iline 50 km mesafededir. Günümüzde kasaba halkının Alevi-Bektaşî kültürü ile yaşadığı bilinmektedir. Yerleşkenin adının kaynağı da mistik bir olaydan gelmektedir. Rivayete göre kasaba kurulmadan önce bölgeye sürekli sarı atın üstünde bir insan gelip gitmiştir. Bu kişiyi görenler “*Sarı Atlı geldi!*” diye bağırarak ve sevinç çılgınlıkları atmıştır. O günden sonra bu bölge kısaca Sar-atlı olarak anılmıştır (Saratlı Bez Bebekleri, 10 Aralık 2022).

Saratlı bölgesi üzerinde yapılan araştırmalar bölge tarihinin en erken Bizans dönemine uzandığını ortaya koymuştur. Kasabada öne çıkan 3 kültür ve inanç turizmi değeri tespit edilmiştir. Bunlar Yunus Emre Evi olarak da bilinen Dede Damı, Kırkgöz Yeraltı Şehri ve Aziz Mercurius Yeraltı Şehridir.

2.2.1. Yunus Emre Evi

Kasabanın ileri gelenlerinin rivayet ettiğine göre, filozof ve sufi Yunus Emre, Taptuk Emre'den tasavvuf dersleri alırken bir müddet Aksaray'da konaklamıştır. Bu sırada Saratlı yerleşkesinin kurulduğu alanda bir evde inzivaya çekilmiştir. Halk arasında Dede Damı ya da Zeynel Abidin Çilehanesi olarak da bilinen yapının mağara formunda, Kırkgöz Yeraltı Şehri ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Bir başka rivayete göre Ehlibeyt' in 5'inci İmamı Zeynel Abidin bu evde çilesini doldurmuştur. Bugün Aksaray sakinlerinin dahi bu evin varlığından haberdar olmadığı; yapının yardımsever kimselerce restore edildiği bilgisine ulaşılmıştır (Anonim, 2022). Şekil 1'de söz konusu yapının dışından bir görünüşü verilmiştir.

Şekil 1: Yunus Emre Evinin Dışarıdan Bir Görünüşü.

2.2.2. Kırkgöz Yeraltı Şehri

Yapı, 640 m² alana yayılmış ve 3 kattan inşa edilmiştir. Banyo, tuvalet, mutfak, şarap mahzeni gibi yaşam alanlarına ayrılan 8, diğer odalarla birlikte toplam 21 oda tespit edilebilmiştir. Bölgeye yakın diğer yeraltı şehirleri ile kıyaslandığında alan olarak küçük olduğu saptanmıştır (Yamaç vd., 2014, 40). Ancak 800 m uzağındaki Aziz Mercurius Yeraltı Şehri ile tünel bağlantısının olabileceği varsayıldığında kapsadığı alanın oldukça geniş olabileceği düşünülmektedir (Kırkgöz Yeraltı Şehri, 2022). Kırkgöz Yeraltı Şehrinin bir diğer özelliği de havalandırma sisteminin bulunmasıdır (Gümüş, 2014, 26).

2.2.3. Aziz Mercurius Yeraltı Şehri

Yapı, adını İmparator Decius döneminde yaşamış Romalı komutan ve aynı zamanda ilk Hristiyan şehitlerinden Kapadokyalı Mercurius'tan almıştır (Aziz Mercurius Yeraltı Şehri, 2022). Kimi kaynaklarda Aziz Mercurius'un doğum yeri Eskentos (Antalya-Kaş) olarak geçse de 6.yy'da Kapadokya Sezariyesi' nin Mercurius' u aziz ilan etmesi ile Kapadokya doğumlu olduğu rivayeti gerçekliğe

kavuşmuştur (Binon, 1938, 207). Yeraltı şehrinde yapılan kazılarda 20'nin üzerinde mezar bulunmuştur. Kilisenin altında Aziz Mercurius'a ait olduğu düşünülen başsız bir iskelet bulunmuştur (Kırmızıoğlu ve Erol, 2017, 860).

Aziz Mercurius Yeraltı Şehrinde yapılan kazılarda 7 kat ortaya çıkarılmış 3 katı turizme açılmıştır. Ayrıca yeraltı şehrinde bir kilise de bulunmaktadır. Boyutu itibarıyla katedrale benzeyen yapı bölgedeki diğer yeraltı şehirlerinden ayrılmaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı UNESCO'nun uluslararası çapta düzenlediği Anma ve Kutlama Programlarının yerel halk düzeyindeki farkındalığını ortaya çıkarmaktır. Çalışmada görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler yüz yüze toplanmıştır. Görüşme tekniği çoklu disiplin araştırmalarında kullanılmakta olup; katılımcıların duygu durumlarına ve anlık düşüncelerine erişme kolaylığı sağlamaktadır (Sholokhova, vd., 2022, 2-3). Bu araştırma inanç turizmi, kültür turizmi, kültürlerarası ilişkiler, toplum bilimi ve psikoloji alanları ile ilişkilendirilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, araştırmanın literatüre ciddi katkılar sağlayacağına inanılmaktadır.

Araştırmanın evreni Aksaray Saratlı Kasabasıdır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle seçilen 30 kişi ile görüşülmüştür. Veriler 17-28 Ocak 2022 tarihleri arasında yüz yüze toplanmış, her katılımcı ile 5 dakika görüşülmüş, katılımcı görüşleri el ile not alınıp kaydedilmiştir. Katılımcılara; cinsiyet, yaş, eğitim ve statü içeriklerinin yer aldığı demografik ölçek hariç toplam 4 soru yönetilmiştir. Katılımcıların verdiği bilgiler etik kurallar göz önünde bulundurularak her kişi 1'inci Katılımcı (K1) 2'nci katılımcı (K2), 12'nci katılımcı (K12), 13'üncü katılımcı (K13) olarak kodlanmış, cevaplar hikâyeleştirme ve doğrudan anlatım yolu ile aktarılmıştır.

Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı Müzesinin inanç turizmi kapsamında değerlendirilmesi göz önünde bulundurularak, katılımcıların müzeyi ziyaret sıklıkları, 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına dair farkındalıkları, Anma Yılına yönelik Türkiye'de yapılan reklam ve tanıtım faaliyetlerinin yeterlilik düzeylerine dair düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

4. Bulgular

4.1. Katılımcıların Demografik Verileri

Tablo 2' ye göre katılımcılardan 10'u kadın, 20'si erkek, 2'si 18-39, 14'ü 40-59, 14'ü ise 60 yaş ve üzeridir. Eğitim durumları şöyledir; 4'ü okur-yazar olmadığını belirtmiş iken, 19'u ilkökul, 3'ü ortaokul, 2'si lisans, 1'i ön lisans ve 1'i lisans mezunudur. Katılımcıların 5'i öğrenci, 10'u serbest meslek erbabı, 8'i ev hanımı, 2'si esnaf ve özel sektör çalışanı, 4'ü emekli, 1'i ise devlet memurudur.

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Verileri

Değişken		f	%	Değişken		f	%
Cinsiyet	Kadın	10	66,7	Yaş	18-39	2	6,6
	Erkek	20	33,3		40-59	14	46,6
					60 ve üzeri	14	46,7
Değişken		f	%	Değişken		f	%
Eğitim	Okur/Yazar Değil	4	13,3		Öğrenci	5	16,6
	İlkokul	19	63,3		Serbest Meslek	10	33,3
	Ortaokul	3	10	Statü	Ev Hanımı	8	26,7
	Lise	2	6,7		Esnaf	2	6,6
	Ön lisans	1	3,3		Emekli	4	13,3
	Lisans	1	3,3		Devlet Memuru	1	3,3

4.2. Katılımcıların Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı Farkındalığı

Soru 1. Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı Müzesini Kaç Defa Ziyaret Ettiniz?

Saratlı katılımcılarına yöneltilen “Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı Müzesini kaç kere ziyaret ettiniz?” sorusunun neticesinin verildiği Tablo 3’e göre 10 katılımcı 1-10, 4 katılımcı 15-30, 6 katılımcı 30-50 kez, 9 katılımcı da düzenli aralıklarla ziyaret ettiğini belirtmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı Müzesini Ziyaret Sıklığı

Soru 1	Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı Müzesini Kaç Defa Ziyaret Ettiniz?		
	Görüşler	Toplam	Katılımcı No
A	1 ila 10 arası	10	K1,K2,K9,K14,K15,K17,K18,K20,K23,K25.
B	15 ila 30 arası	4	K4,K11,K13,K28.
C	30 ila 50 arası	6	K5,K19,K21,K26,K27,K29.
D	Düzenli aralıklarla	9	K3,K6,K7,K10,K12,K16,K22,K24,K30
E	Kararsız/Cevapsız	1	-

Soru 2. Sizce Hacı Bektaş-ı Veli Kimdir? Neden UNESCO’nun Dikkatini Çekmiş Olabilir?

Tablo 4’ de verilenlere göre “K2, K3, K5, K8, K10, K12, K18, K19, K20, K22, K26, K27, K29, K30” Hacı Bektaş-ı Veli’ye dair “hoşgörü adalet sağladı, kadın-erkek eşitliği sağladı, Anadolu’yu Türkleştirdi.” cevaplarını vermiştir.

“K4, K9, K11, K13, K15, K17, K21, K23, K24” Hacı Bektaş-ı Veli’yi “geleneksel olarak tanıyorum, eline, diline, beline sahip ol sözüyle tanıyorum.”, “K1, K6, K7, K14, K16, K25” ise “kitaplardan okuduğum kadarıyla biliyorum, büyüklerimden duyduğum kadarıyla tanıyorum” cevaplarını vermiştir.

Tablo 4: Katılımcılara Göre Hacı Bektaş-ı Veli'nin Anma ve Kutlama Programlarına Alınmasının Nedenleri

Soru 2	Sizce Hacı Bektaş-ı Veli Kimdir? Neden UNESCO'nun Dikkatini Çekmiş Olabilir		
	Görüşler	Toplam	Katılımcı No
A	Hoşgörü adalet sağladı, Kadın-erkek eşitliği sağladığı, Anadolu'yu Türkleştirdiği için.	13	K2,K3,K5,K8,K10,K12,K18,K19,K20,K22,K26,K27,K29,K30
B	Geleneksel olarak tanıyorum, Eline, diline, beline sahip ol sözü ile öne çıkmıştır.	9	K4, K9,K11,K13,K15, K17,K21,K23,K24
C	Kitaplardan okuduğum kadarıyla biliyorum, Büyükerimden duyduğum kadarıyla tanıyorum.	6	K1,K6, K7, K14, K16, K25
D	Kararsız/Cevapsız	2	-

Soru 3. 2021 Yılı'nın UNESCO Tarafından Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı İlan Edildiğini Biliyor Musunuz?

Tablo 5' de verilen bilgilere göre katılımcıların 25'i, 2021'in Hacı Bektaş-ı Veli Yılı ilan edildiğinin bilincinde olduğunu, 3'ü bilgisi olmadığını belirtmiş iken 2 katılımcı çekimser kalmıştır. Konuya ilişkin farkındalığı olduğuna dair cevap veren katılımcılar, özellikle Saratlı Belediyesinin Hacıbektaş Kaymakamlığı ile *koordineli* çalışarak, Saratlı ve diğer Alevi-Bektaşî kasabalarındaki halkı bilinçlendirdiğini ifade etmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların UNESCO 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına Dair Farkındalıkları

Soru 3	Katılımcıların UNESCO 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına Dair Farkındalıkları		
	Görüşler	Toplam	Katılımcı No
	<i>Bilgim Var</i>	25	K11,K12, K3,K5,K10,K15,K18,K8,K16,K17,K22 ,K26,K27,K30 K1,K6,K13,K14,K20,K21,K23,K24,K25,K28,K29
	<i>Kısmen Bilgim Var</i>	3	K2,K4,K7
	<i>Yeterli Bilgim Yok</i>	1	K9, K19

Soru 4. Sizce 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı ile İlgili Yeterli Tanıtım Yapıldı mı?

Tablo 6 incelendiğinde "K10, K15, K18, K20" 2021 yılı boyunca Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı'nın ülke genelinde yeterli düzeyde tanıtıldığını düşünmektedir. "K1, K2, K3, K5, K7, K12, K14, K19, K21, K22, K24, K25", "eğer tanıtılırsa sevgi öne çıkarılmalıdır, gerekli tanıtım yapılıyor ancak daha da artırılmalıdır." cevabını vermiştir.

"K4, K6, K8, K9, K11, K13, K16, K17, K23, K26, K27, K28, K29, K30" kesinlikle tanıtım yapılmadığını düşünürken "son zamanlarda Aleviliğe karşı saygınlık yitmiş durumdadır, reklam ve tanıtım genele yayılmıyor, ciddi eksiklikler var, reklamlar yalnızca cemveleri üzerinden yapılıyor." yorumunu yapmıştır.

Tablo 6: Katılımcılara Göre 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı'nın Türkiye'de Tanıtım Yeterliliği

Soru 4	Sizce 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı ile İlgili Yeterli Tanıtım Yapıldı mı?		
	Görüşler	Toplam	Katılımcı No
<i>Evet</i>	Yeterlidir, tanıtımlar gerektiği gibi yapılmaktadır.	4	<i>K10,K15,K18,K20</i>
<i>Kısmen</i>	Eğer tanıtılırsa sevgi öne çıkarılmalıdır, Gereklili tanıtım yapılıyor ancak daha da artırılmalıdır.	12	<i>K1,K2,K3,K5,K7,K12,K14,K19,K21,K22,K24,K25</i>
<i>Yeterli Değil</i>	Son zamanlarda Aleviliğe karşı saygınlık yitmiş durumdadır, Reklam ve tanıtım genele yayılmıyor, Ciddi eksiklikler var, Reklamlar yalnızca cemevleri üzerinden yapılıyor.	14	<i>K4,K6,K8,K9,K11,K13,K16,K17,K23,K26,K27,K28,K29,K30</i>

Sonuç

Anma ve Kutlama Yıldönümleri UNESCO ve üye ülkelerin iş birliği ile gerçekleştirilen uluslararası bir programdır. Bu programın amacı, yaşadığı toplumu ve diğer toplumları derinden etkilemiş kişileri doğum veya ölüm yıldönümlerinde anmak, ortak paydaya sahip olan ülkelerin ve milletlerin yakınlaşmasını sağlamaktır. UNESCO'nun 40'ıncı genel konferansında alınan karar ile birlikte Hacı Bektaş-ı Veli'nin 750'nci ölüm yıldönümü olan 2021 yılı Türkiye, Azerbaycan, İran, Kuzey Makedonya ve Romanya'nın desteği ile Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı ilan edilmiştir. Bu çalışmada Aksaray iline bağlı Saratlı Kasabasında yaşayan halkın UNESCO 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına ilişkin görüşleri alınmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde katılımcıların 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına dair farkındalığının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkındalığın oluşmasında Saratlı Kasabasının Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı Müzesine yakın olması, Hacıbektaş ilçe halkı ve kasaba sakinlerinin etkileşimde bulunması bir etken olarak görülebilir. En önemli etkenin Saratlı Belediyesinin Anma Yılına dair tanıtım ve bilinçlendirme çabası olduğu düşünülmektedir. Halkın Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhını sık sık ziyaret etmesi ise Hacı Bektaş Yılına dair farkındalığın oluşmasında diğer etken olabilir.

Hacı Bektaş-ı Veli'nin UNESCO Anma ve Kutlama Programlarına dâhil edilme nedenlerine yönelik katılımcı görüşlerinin çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre; Hacı Bektaş-ı Veli öncülüğünde Anadolu'nun Türkleştirilmesi ile birlikte toplumda hukuk ve cinsiyet eşitliği sağlanmış; sevgi, saygı ve hoşgörü gelişmiştir. Bu konudaki diğer görüşler Hacı Bektaş Veli'nin yüzyıllar önce sosyal adaletin ve toplumsal huzurun önemine dikkat çekmesi, bu yönde nasihat ve dersler vererek farkındalık kazandırmasıdır.

Katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda Türkiye'de Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı'nın yeteri kadar tanıtılmadığı sonucuna varılmıştır. Toplum içerisinde bahsi geçen kimi kavramlar, bireysel farklılık ön plana çıktığında yanlış anlamalara yol açabilmektedir (Duman, 2016, 19). Hâlbuki Hacı Bektaş-ı Veli'nin düşüncesine göre her insan yaratıcıdan bir parçadır (Öz, 2008).

İnanç Turizmi Bağlamında Saratlı Halkının Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılı Farkındalığının Değerlendirilmesi adlı araştırmanın sonucuna göre şu öneriler verilebilir:

Saratlı Kasabası kültür ve inanç turizmi açısından önemli kaynaklara sahiptir. Bu kaynakların en doğru şekilde kullanılabilmesi için öncelikle kasabanın alt yapı problemlerinin giderilmesi gerekmektedir. Turistlerin ziyaretlerini sağlıklı bir biçimde sonlandırması adına kasabanın imajı iyileştirilmeli, elektrik, kanalizasyon, su ve asfalt çalışmaları nihayete erdirilmeli, Saratlı Belediyesine gerekli destek verilmelidir. Çılgınoğlu ve Çam (2020, 85) Kastamonu örneğinde yaptıkları araştırmada, düzgün imaja sahip turistik destinasyonların daha akılda kalıcı olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Kasabada bulunan cemevi bir an önce ibadete açılmalıdır. Her hafta cem ibadeti yerine getirilmelidir. Böylelikle, kasabanın kültür ve inanç turizmi imajının güçlendirilmesi ile güçlü bir turist çekim merkezi haline geleceği, inanç turizmi kapsamında güçlü bir destinasyon olacağı, başta Aksaray halkı olmak üzere, toplumun Alevi-Bektaşî inancına bakışını değiştirerek kasaba sakinlerinin içsel motivasyonunu arttıracığı tespit edilmiştir. Kasabada cemevinin açılabilmesi için Aksaray Belediyesi ve Saratlı Belediyesine büyük sorumluluklar düşmektedir.

Kasaba halkının 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Anma Yılına dair farkındalığının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu farkındalığın oluşmasında temel etken olan Alevi-Bektaşî kültüründe insana, bilime ve ilime verilen değerın etkisi yadsınmamalıdır.

Katılımcıların verdikleri birlik ve beraberlik vurgulu cevaplar, Hacı Bektaş-ı Veli'nin ceylan ve aslan felsefesinin bir sonucu olarak görülebilir. Hacı Bektaş-ı Veli'nin hayatı ve öğretileri, birlik ve beraberlik çatısı altında birleştirilerek anlatılmalıdır. Bu bilgiler tasavvufi terimlerin yanı sıra yalın bir dille anlatılmalıdır. Böylelikle UNESCO Anma ve Kutlama Programlarının evrensel düzeyde barışı sağlama amacı gerçekleştirilebilir.

Uluslararası düzeyde büyük bir etkiye sahip olan UNESCO'nun Hacı Bektaş-ı Veli gibi bir Türk büyüğünü Anma ve Kutlama Programlarına dâhil etmesi başta Türkiye olmak üzere diğer ülkelerin vatandaşları arasında yakınlaşma sağlama potansiyeline sahiptir. Ancak Alevi-Bektaşî inancına yönelik bir takım kalıplaşmış düşüncelerin birlik ve beraberliğin oluşmasını engellemesi üzücü bir durumdur.

Hacı Bektaş-ı Veli Anadolu'nun 4 manevi direğinden biri olarak tanımlanmasına karşın, yıllar boyu süregelen yanlış anlaşılımların, bu denli ulu şahsiyetin önüne geçmesi, vicdanın sorgulaması gereken bir konudur. Bu tür engellerin aşılabilmesi için Z ve Alfa kuşağı olarak tabir edilen neslin, Türk kültür ve medeniyetini doğru tanınması sağlanmalı, ön yargıların geleceğe taşınması mümkün olduğunca engellenmelidir.

Kaynaklar

- Aksaray Ansiklopedisi. *Saratlı Bez Bebekleri*. Erişim: 10 Aralık 2022. <http://esehir.aksaray.edu.tr/2021/03/24/bez-bebek/>
- Besant, Walter- Palmer, Edward, Henry. *Jerusalem, The City of Herod and Saladin*. London: DigiCat, 2022.
- Buitenhuis, Hjlke. "Asikli Höyük: A Protodomestication Site.", *In Proceedings of the 7 ICAZ Conference*. (Konstanz, 1 July 1994), *Proceeding Book*, Germany: 1994.
- Can, Ayşegül. "Vilayet Aksaray ile Kaza Aksaray'ın Siyasi ve İktisadi Açından Bir Değerlendirmesi (1921-1989)". *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi* 35 (2022), 129-146. <https://doi.org/10.18092/ulikidince.1034095>
- Çam, Oğuz- Çılgınoğlu, Hakkı. "Kastamonu İli Turizm Potansiyeli ve İnanç Turizminin Şehirdeki Yeri ve Önemi". *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi* 5/1 (2020), 76-90. <https://doi.org/10.37847/ttdad.740123>
- Çelenk, Serdar. *Herşey Dahil Türkiye Hariç*. Ankara: Detay Yayıncılık, 2022.

- Deniz, Bekir. "Aksaray Kalesi". *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 2 (2017), 225-257.
- Deniz, Bekir. "Susadı Köyü (Aksaray) Hacı Bektaş Zaviyesi". *I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi* (Konya, 11-13 Ekim 2000) *Bildiriler Kitabı*, Konya: 2001.
- Deniz, Bekir. "Geçmişte ve Günümüzde Aksaray Halıları - I (Eski Aksaray Halıları)". *Arış Dergisi* 4 (1998), 90-103. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.116>
- Duman, Sevil. "Üniversite Öğrencilerinde Öznel İyi Oluş ve Benlik Saygısının Stresle Başa Çıkma Tarzlarıyla İlişkinin İncelenmesi". İstanbul: Beykent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Gaitanos, Georgios. "Religious Tourism and Religious Tolerance: Some Theoretical Perspectives". *Theology & Culture*, 6 (2023), 11-20.
- Hamzakadı, Mehmet. "Aksaray'ın Tarihi ve Turistik Durumları". *Aksaray Öğretmenler Derneği, Aksaray Özel Sayısı*, (1965).
- Hassan, Tahani vd. "Sociodemographic Relationships of Motivations, Satisfaction, and Loyalty in Religious Tourism: A Study of the Pilgrimage to the City Mecca". *Plos One*, 18/3 (2023), e0283720. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0283720>
- Izudin, Ahmad vd. "Developing Halal Tourism: The Case of Bongo Village, Gorontalo, Indonesia". *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*, 10/1 (2022), 35-45.
- Kervankıran, İsmail- Eryılmaz, Adile, Gül. "İnanç Turizmine Yönelik Ziyaretçi Algılarının Demografik Farklılıklar Açısından İncelenmesi: Konya Mevlâna Müzesi Örneği". *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 0/59, (2017), 276-296.
- Konyalı, İbrahim Hakkı. *Âbideleri ve Kitabeleri ile Niğde Aksaray Tarihi*. İstanbul: Fatih Yayınevi Matbaası, 1975.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Saratlı Kırkgöz Yeraltı Şehri*. Erişim: 12 Aralık 2022. <https://muze.gov.tr/muzedetay?SectionId=AKS01&DistId=MRK>.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Aziz Mercurius Yeraltı Şehri*. Erişim: 10 Aralık 2022. <http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aksaray/gezilecek/yer/aziz-mercurius-yeralti-sehri>.
- Michel, Cécile. *Old Assyrian Bibliography of Cuneiform Texts, Bullae, Seals and the Results of the Excavations at Assur, Kültepe/Kanis, Acemhöyük, Alishar and Bogazköy*. Belgium: Peeters Publishing, 2003.
- Melleart, James. "Excavations at Çatal Hüyük, 1962: Second Preliminary Report". *Anatolian Studies*, 13, (1962), 43-103.
- Moscarella Rossella vd. "Who is Interested in Developing the way of Saint James? The Pilgrimage from Faith to Tourism". *Religions*, 11/1 (2020), 11-24.
- Özkan, Süleyman. "Karaman İli Arkeoloji Araştırmalarına Toplu Bir Bakış". *Tarih İncelemeleri Dergisi* 9/1 (1994), 159-172.
- Özköse, Kadir. *Anadolu Tasavvuf Önderleri*. İstanbul: Mavi Yayıncılık, 2016.
- Sholokhova, Svetlana vd. "Exploring Phenomenological Interviews: Questions, Lessons Learned and Perspectives". *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 21 (2022), 1-7. <https://doi.org/10.1007/s11097-021-09799-y>
- Şeriati, Ali. *Hac*. Bursa: Feer Yayınları, 2007.
- Temizkan, Rahman vd. *Alternatif Turizm (Turizmin 41 Türü)*. Ankara: Detay Yayıncılık, 2020.
- Timur, Serim. "Changing Trends and Major Issues in International Migration: An Overview of UNESCO Programmes". *International Social Science Journal*, 52 (2000), 255-268.
- Tocatlian, Jacques. "UNESCO and the Information Superhighway". *Information Development*, 11 (1995), 146-151. <https://doi.org/10.1177/026666699509110307>
- Tuna, Yusuf vd. "Konya Havzası Metalik Çanak Çömleği: Erken Tunç Çağı'nda Özel Bir Çanak Çömlek Grubunun Tipolojik, Teknolojik ve Kronolojik Yöneden İncelenmesi". *TÜBA-AR Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi*, 30 (2022), 31-54. <https://doi.org/10.22520/tubaar2022.30.002>
- Turan, Yahya. *Kişilik ve Dindarlık*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2017.
- Yamaç, Ali vd. "St. Mercurius Underground City of Saratlı (Aksaray-Turkey)", *Journal of Speleology in Artificial Cavities*, 2 (2015), 37-46.
- Yılmaz, Arzu. "2007 UNESCO Mevlânâ'yı Anma Yılında Mevlânâ ve Mevlevîlik ile İlgili Yayınlanmış Türkçe Eserler Bibliyografyası". *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27 (2012), 225-240.

Extended Abstract

When the results obtained from the research are examined, it is seen that the participants' awareness of the 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Commemoration Year is quite high. The fact that Saratlı Town is close to the Hacı Bektaş-ı Veli Dervish Lodge Museum and the interaction between Hacıbektaş district people and town residents can be seen as a factor in the formation of this awareness. It is thought that the most important factor is Saratlı Municipality's efforts to promote and raise awareness about the Commemoration Year. The fact that people frequently visit Hacı Bektaş-ı Veli Dervish Lodge may be another factor in raising awareness about the Hacı Bektaş Year.

It has been determined that the participants' opinions regarding the reasons for Hacı Bektaş-ı Veli's inclusion in the UNESCO Commemoration and Celebration Programs vary. According to this; With the Turkification of Anatolia under the leadership of Hacı Bektaş-ı Veli, legal and gender equality was achieved in society; love, respect and tolerance have developed. Other opinions on this subject are that Hacı Bektaş Veli drew attention to the importance of social justice and social peace centuries ago and raised awareness by giving advice and lessons in this direction.

Based on the answers given by the participants, it was concluded that the Hacı Bektaş-ı Veli Commemoration Year was not sufficiently promoted in Turkey. Some concepts mentioned in society can lead to misunderstandings when individual differences come to the fore.

According to the results of the research titled "Evaluation of the Awareness of the People of Saratlı about the Hacı Bektaş-ı Veli Commemoration Year in the Context of Religious Tourism", the following suggestions can be given:

Saratlı Town has important resources in terms of culture and religious tourism. In order for these resources to be used in the most appropriate way, the town's infrastructure problems must first be resolved. In order for tourists to end their visits in a healthy way, the image of the town should be improved, electricity, sewerage, water and asphalt works should be completed and Saratlı Municipality should be given the necessary support. In their research on the Kastamonu sample, Çilginoğlu and Çam (2020, 85) revealed that tourist destinations with a good image are more memorable.

The cemevi in the town should be opened for worship as soon as possible. Cem worship must be performed every week. Thus, it has been determined that by strengthening the image of culture and faith tourism, the town will become a strong tourist attraction center, will be a strong destination within the scope of faith tourism, and will increase the internal motivation of the town residents by changing the society's perspective on the Alevi-Bektashi faith, especially the people of Aksaray. Aksaray Municipality and Saratlı Municipality have great responsibilities in order to open a cemevi in the town.

It was concluded that the townspeople's awareness of the 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Commemoration Year is high. The impact of the value given to humans, science and knowledge in the Alevi-Bektashi culture, which is the main factor in the formation of this awareness, should not be denied.

The answers given by the participants, emphasizing unity and solidarity, can be seen as a result of Hacı Bektaş-ı Veli's gazelle and lion philosophy. Hacı Bektaş-ı Veli's life and teachings should be brought together and explained under the umbrella of unity and solidarity. This information should be explained in plain language as well as in Sufi terms. In this way, the aim of UNESCO Commemoration and Celebration Programs to ensure peace at the universal level can be achieved.

Having a great influence at the international level, UNESCO's inclusion of a Turkish elder like Hacı Bektaş-ı Veli in its Commemoration and Celebration Programs has the potential to bring rapprochement between the citizens of other countries, especially Turkey. However, it is a sad situation that some stereotyped thoughts about the Alevi-Bektashi faith prevent the formation of unity and solidarity.

Although Hacı Bektaş-ı Veli is defined as one of the four spiritual pillars of Anatolia, the fact that the misunderstandings that have been going on for years have prevented such a great personality is an issue that conscience should question. In order to overcome such obstacles, the generation called Generation Z and Alpha should be ensured to know Turkish culture and civilization correctly, and prejudices should be prevented as much as possible from being carried into the future.